

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta osallistua väliraportin laadintaan liittyvään työryhmätyöskentelyyn. Aihe on yhteiskunnallisesti merkittävä ja meneillään oleva koronakriisi tekee siitä vielä ajankohtaisemman.

Digiloikan vaikutuksia eri yhteiskunnan sektoreilla on käsitelty kattavasti, jotta niistä pystyy muodostamaan kokonaiskuvan meneillään olevasta yhteiskunnallisesta muutoksesta.

Järjestöt ovat tuottaneet ja pystyvät tuottamaan uudenlaisia ratkaisuja monien eri kansalaisryhmien tarpeisiin. Melkein kaikki matalan kynnyksen digitaaliset kriisi- ja auttamispalvelut ovat järjestöjen tuottamia palveluita. Järjestökenttä pystyy edelleen kehittämään näitä palveluita ja järjestöt ovat erinomaisia ihmislähtöisyyttä tavoittelevien palveluiden kehittämiskumppaneita. Järjestöt ovat aktiivisesti koronakriisin aikana kehittäneet myös uusia tukimuotoja ja palveluita vastaamaan kansalaisten tarpeisiin muuttuneessa yhteiskunnallisessa tilanteessa. Järjestöt edustavat monia ihmisryhmiä, joiden näkemykset ja tarpeet eivät välttämättä nouse ensimmäisenä mieleen tai jotka eivät osallistu erilaisiin kyselyihin ja kartoituksiin. Nämä kansalaisryhmät tarvitsevat erityistä huomiointia digitaalisten palveluiden kehittämisessä, eivätkä he tule keskivertoihmisen ratkaisulla autetuiksi. Järjestöjen tuottamat digitaaliset palvelut ovat avoimia koko väestölle ja matalan kynnyksen palveluina ne tavoittavat suuren osan kansalaisia erilaisissa elämäntilanteissa.

Järjestöjen digitaalisten palveluiden kehityksessä koronakriisin jälkeen aivan keskeisessä asemassa on järjestöjen toimintaedellytysten ja rahoituksen turvaaminen. Järjestöt ovat huolissaan siitä, miten niiden rahoitukselle käy, kun koronatilanne syö Veikkauksen tuottoja ja samaan aikaan sinänsä oikeutetut ja tarpeelliset pelihaittoja ehkäisevät rajoitukset astuvat voimaan. Tämä väistämättä heikentää järjestöjen digitaalisiin palveluihin kohdistuvia rahoitusmahdollisuuksia. Järjestöjen

digitaalinen kehittämistyö on pitkälti Veikkauksen tuotoilla tehtyä kehittämistoimintaa ja siksi olisikin tärkeää, että tämä yhteiskunnallinen rahoitus voitaisiin turvata. Näin voitaisiin edelleen jatkaa ja jopa laajentaa järjestöjen digitaalisia palveluita. Samalla tulisi turvata, että ainakin jo kehitetyt isot digitaaliset alustahankkeet eivät valuisi hukkaan, vaan pysyvät kehityksessä mukana ja avoinna kaikille kansalaisille.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE katsoo, että esitetyt toimet tavoitteiden edistämiseksi ovat pääosin kannatettavia ja selkeitä toimintakokonaisuuksia.

SOSTE kannattaa toimenpidettä 4 (Paikka- ja aikariippumattoman arjen mahdollistaminen) ja pitää erityisen hyvänä sitä, että kansalaisille suunnattuja digipalveluita laajennetaan pysyvästi koskettamaan mm. apteekkien ja KELAn toimintaa.

SOSTE esittää, että toimenpidettä 5 (Paikka- ja aikariippumattoman arjen mahdollistaminen) ei saa laajentaa koskettamaan ikärajoitteisten tuotteiden myyntiä koskeviin kysymyksiin. SOSTE katsoo, että esimerkiksi tupakan ja alkoholin myynti on tärkeä säilyttää nykyisen sääntelyn piirissä.

SOSTE esittää, että toimenpiteeseen 6 (Paikka- ja aikariippumattoman arjen mahdollistaminen) lisättäisiin järjestöjen kehittämistyön näkökulma. Järjestöjen tarjoamien tuki- ja neuvontapalveluiden tuottaminen edellyttää, että järjestöjen toimintaedellytykset turvataan. Tätä kautta järjestöt pystyvät tarjoamaan yhteiskunnan tuella tuettuja digitaalisia palveluita laajasti kansalaisille ja auttaa heitä erilaisissa elämäntilanteissa. Järjestöjen tuottamat palvelut ovat paikka- ja aikariippumattomia ja anonyymejä palveluita, jotka mahdollistavat kansalaisten asioinnin palveluissa mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Usein järjestöjen tuottamat palvelut ovat ensimmäisiä kohtaamisia, joissa kansalaiset käsittelevät omaan elämäänsä liittyviä erityiskysymyksiä ja näiden palveluiden kautta rohkaistuvat hakeutumaan muiden palveluiden piiriin. Järjestöjen tuottamien palveluiden resurssoinnissa on keskeistä turvata pitkäjänteisesti STEAn kautta myönnettävien veikkausvoittovarojen jatkuvuus.

SOSTE esittää, että toimenpiteeseen 12 (Digitaalisten valmiuksien turvaaminen – Verkot, yhteydet, turvallisuus, teknologiat) lisättäisiin järjestöjen tuottamien tuki- ja neuvontapalveluiden linkittyminen osaksi julkisen palveluntarjoajan toimintoja. Järjestöjen tuottamat digitaaliset palvelut täydentävät ja monipuolistavat julkisen palveluntarjoajan rinnalla tuotettavia palveluita.

SOSTE esittää, että toimenpiteeseen 18 (Digiosallisuus – osaaminen ja yhdenvertaisuus) lisättäisiin maininta, että järjestöt voivat valtakunnallisella tasolla olla merkittäviä digituen antajia kansalaisille. Järjestöjen rooli digituen antamisessa on vahvistunut viime vuosina ja tätä kehitystä olisi hyvä tukea entistä vahvemmin.

SOSTE kannattaa toimenpidettä 24 (Digitaalisten toimintamallien kehittäminen – Sähköiset palvelut ja päätöksenteko) ja pitää erityisen hyvänä sitä, että sähköinen osallistuminen yhdistysten sääntömääräisiin kokouksiin vakiinnutetaan osaksi yhdistyslainsäädäntöä.

SOSTE esittää, että toimenpiteeseen 27 (Hallinnon keventäminen) lisättäisiin kansalaisten näkökulma. Kysy vain kerran -periaate on tärkeä saattaa koskemaan myös kansalaisten asiointiin liittyviä kysymyksiä, jotka liittyvät eri viranomaisten tuottamiin palveluihin. Kysy vain kerran -periaate tulisi laajentaa koskemaan myös yhdistysten ja säätiöiden tietojen antamista.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE katsoo, että toimenpide-ehdotusten priorisoinnissa tulisi ensin varmistaa lainsäädäntöön liittyvien ehdotusten edistyminen. Tätä kautta pystytään turvaamaan digiloikan jatkuminen ja vahvistuminen yhteiskunnalliseksi muutosvoimaksi.

SOSTE yhtyy Yhdenvertaisuusvaltetun esittämiin näkökulmiin, että toimenpide-ehdotusten priorisoinnissa tulisi huomioida kansalaisten yhdenvertaisuutta lisäävät kehittämistoimet.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE katsoo, että toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida yhdenvertaisuuteen ja saavutettavuuteen liittyvät näkökulmat. Kehitettävien toimenpide-ehdotusten tulee edistää kansalaisten yhdenvertaisuutta ja niiden tulee olla kaikilta osin saavutettavuutta tukevia muutoksia. Digiloikka tuottaa myös digiosattomuutta, jonka kautta osa digipalveluita käyttävistä kansalaisista syrjäytyy palveluiden piiristä. Toimenpide-ehdotusten toteuttamisessa tulisikin huomioida, että kaikki kansalaiset pääsevät digipalveluiden piiriin ja heidän digiosaamistaan vahvistetaan. Samalla tulee varmistaa, että saatavilla on vaihtoehtoisia asiointikanavia kansalaisille, jotka eivät jostain syystä pysty tai halua käyttämään digitaalisia palveluita (esimerkiksi eri vammaisryhmät ja ikäihmiset).

SOSTE korostaa, että toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee hyödyntää laaja-alaista yhteistyötä, jossa julkisen palveluntarjoajan rinnalle tulevat järjestöt ja yksityiset toimijat. Lisääntyvän yhteistyön kautta saadaan varmistettua, että kehitettävät palvelut linkittyvät toisiinsa ja tätä kautta tuottavat lisäarvoa digitaalisten palveluiden käyttäjille.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE katsoo, että toimenpide-ehdotusten toteuttaminen olisi hyvä linkittää osaksi kansallista Digi arkeen -neuvottelukunnan ja DigiIn-hankkeen toteutusta.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE on avoin yhteistyölle tulevien hankkeiden toteutuksessa. Samalla tulisi varmistaa, että järjestökentän toimijat pääsevät laajasti mukaan käynnistyviin hankkeisiin. Järjestökentän mukana olo varmistaa, että kehittämistyössä otetaan huomioon kansalaisyhteiskunnan näkökulmat ja siinä tulee huomioida eri väestöryhmien erityistarpeet. Järjestöt voivat tuoda kehittämistyöhön myös erityisryhmien näkökulmia, kuten erilaiset vammaisjärjestöt ja eri vähemmistöryhmiä edustavat järjestöt. SOSTE voi toimia koordinoivana tahona, joka kokoaa yhteen järjestökentän toimijoita ja tätä kautta varmistaa, että kansalaisyhteiskunnan näkökulmat nousevat osaksi laajempaa kehittämistyötä.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa, että työryhmän aihe-alueet ovat yhteiskunnallisesti erittäin tärkeitä ja ajankohtaisia. SOSTE toivoo, että järjestökentän näkökulmat tulevat huomioiduksi toimenpide-ehdotusten toteuttamista suunniteltaessa. SOSTE on avoin yhteistyölle jatkossakin ja haluaa korostaa, että järjestökentällä on uniikkeja mahdollisuuksia tuoda esiin kansalaisten tarpeita ja odotuksia digitaalisten palveluiden kehittämistyössä.

Kunnioitavasti

Vertti Kiukas Kari Lankinen

pääsihteeri erityisasiantuntija

Lankinen Kari
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry